

Naturstyrelsen Vestsjælland
J.nr. NST-422-00970
Ref. mohol/mamor
Februar 2016

NOTAT
vedrørende høringssvar til forslag til Natura 2000-plan 2016-2021 for N134, Arresø, Ellemose og Lille Lyngby Mose

Forslag til Natura 2000-plan for N134, Arresø, Ellemose og Lille Lyngby Mose har været i offentlig høring fra den 19. december 2014 til den 10. april 2015.

Indkomne høringssvar kan ses på: <http://www3.naturstyrelsen.dk/2015/natura2000/>.

Alle forslag til Natura 2000-planer er annonceret offentligt på Naturstyrelsens hjemmeside og desuden sendt i høring hos relevante myndigheder, jf. miljømålsloven § 43. Den offentlige høring er endvidere annonceret i en række landsdækkende og regionale aviser. Lodsejere med væsentlige interesser, der vil kunne berøres af et eller flere elementer i planlægningen for et Natura 2000-område, er individuelt blevet orienteret om høringen over forslag til Natura 2000-planer.

Naturstyrelsen har modtaget i alt ca. 760 høringssvar vedrørende de enkelte Natura 2000-planer og mere generelle høringssvar vedrørende naturplanlægningen. De generelle høringssvar er sammenfattet i et samlet høringsnotat – se www.naturstyrelsen.dk/natura2000/hoeringsnotat2016-2021.

Til denne Natura 2000-plan er der modtaget i alt 9 høringssvar.

Svarene har berørt følgende emner:

1. Datagrundlag – generelt
2. Datagrundlag – naturtyper
3. Datagrundlag – fugle
4. Målsætninger – niveau
5. Målsætninger – naturtyper
6. Målsætninger – fugle
7. Målsætning – modstridende naturinteresser
8. Indsatsprogram – fugle
9. Indsatsprogram – naturtyper
10. Virkemidler og finansiering
11. Anden lovgivning
12. Andre naturbeskyttelsesinteresser
13. Trusler

Flere emner er uddybende behandlet i særskilt høringsnotat om generelle emner www.naturstyrelsen.dk/natura2000/hoeringsnotat2016-2021.

I det følgende sammenfattes de væsentligste synspunkter til de overfor nævnte punkter. Naturstyrelsens bemærkninger hertil er anført i kursiv.

Det bemærkes, at høringssvarene kun er gengivet i hovedtræk. Liste over høringssvar med ID-nummer vedlægges som bilag 1. Høringssvarene kan i sin helhed læses på <http://www3.naturstyrelsen.dk/2015/natura2000/>.

Bemærkninger til planforslaget

1. Datagrundlag – generelt

Arresøgruppen påpeger, at datagrundlaget i form af basisanalysen ikke er ajour, hvilket vanskeliggør vurderingen af arternes og naturtypernes aktuelle status.

Data til grund for i planerne er de seneste kvalitetssikrede, nationale data, og det er de data, som sikrer ensartethed og danner grundlag for planperiodens indsatsprogram. Data er indsamlet og kvalitetssikret i forbindelse med gennemførelse af det nationale overvågningsprogram – NOVANA. Naturstyrelsen finder ikke grundlag for at planlægge ud fra enkelte års registreringer fra de forskellige Natura 2000-områder, men anvender i planerne kvalitetssikrede data, som indgår i den officielle danske afrapportering til EU, samt ensartede, kvalitetssikrede og landsdækkende data fra overvågningsprogrammet. Alle data kan findes i Danmarks Miljøportal. Emnet er uddybet i Naturstyrelsens generelle høringsnotat, som kan læses på styrelsens hjemmeside.

2. Datagrundlag – naturtyper

Gribskov kommune gør opmærksom på, at arealer med kortlagt skovnatur under høringsfasen ikke har været vist let tilgængeligt for dele af området.

De arealer med kortlagt skovhabitatnatur udenfor fredskov, som er grundlag for Natura 2000-planen er fremstillet i basisanalysen og på [MiljøGis](#). Nogle forekomster fra første planperiode er ikke med i denne periode, men vil sammen med al øvrig skovbevokset habitatnatur blive genkortlagt i 2016 eller 2017. Denne kortlægning vil afgøre om der er tale om habitatskov, og dermed om det bliver en del af datagrundlaget for næste generation af planer.

3. Datagrundlag – fugle

DOF Nordsjælland anbefaler, at yderligere nogle konkrete arealer kortlægges som levesteder for rørdrum og rørhøg i området. Desuden anbefaler foreningen, at der også gennemføres en kortlægning af levesteder for de øvrige fuglearter på udpegningsgrundlaget.

Levestedskortlægning for 16 truede ynglefugle, herunder rørdrum og rørhøg, indgår for første gang som grundlag for de foreliggende Natura 2000-planer. Der vil i de kommende år blive kortlagt flere levesteder for de 16 arter, ligesom Naturstyrelsen forventer, at der udvikles yderligere tilstandssystemer for andre ynglefugle.

Arterne på udpegningsgrundlaget er beskyttet i henhold til Fuglebeskyttelsesdirektivet uanset, om levestederne er kortlagte eller ej.

DOF Nordsjælland mener desuden ikke, at tilstandsvurderingen af levesteder for rørhøg og rørdrum i tilstrækkelig grad afspejler arternes faktiske krav. Foreningen ønsker desuden uddybet hvilke kriterier, der ligger til grund for vurderingen og finder, at det endegyldige kriterium bør være, om arten er til stede eller ej.

Kriterierne for tilstandsvurderingen findes som bilag til bekendtgørelsen om klassificering og fastsættelse af mål for naturtilstanden i internationale naturbeskyttelsesområder:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=166302>

Bekendtgørelsen er ikke omfattet af høringen af planforslagene, men ændringen af den, da den blev udvidet til at omfatte tilstandsvurdering for bl.a. de nævnte fugle, har været i selvstændig offentlig høring i 2014.

DOF Nordsjælland angiver, at der i 2008 ikke var 8 par rørdrum i området, men derimod 3, idet der blev hørt 3 hanner.

Datagrundlag for de yngle- og trækfugle, der indgår på Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag, er indsamlet og kvalitetssikret i forbindelse med det nationale overvågningsprogram – NOVANA. Det har været afgørende for Naturstyrelsen, at data, der anvendes til den overordnede statslige planlægning, er ensartede, landsdækkende og kvalitetssikrede data. Øvrige data, som f.eks. i DOF-basen, vil kunne finde anvendelse til belysning af lokale forhold i forbindelse med gennemførelsen af planerne.

Emnerne er uddybet i Naturstyrelsens generelle høringsnotat, som kan læses på styrelsens hjemmeside.

4. Målsætninger – niveau

Arresøgruppen ønsker, at planerne medtager konkrete mål for naturtypernes udbredelse og placering samt konkrete mål for bestandene af arter. Desuden vurderer foreningen, at planforslagene generelt er mindre præcise end de tidligere planer. Det gælder også med hensyn til rammerne for de opfølgende handleplaner.

De konkrete målsætninger fastlægger de langsigtede mål for udvikling i areal og tilstand for de enkelte naturtyper og arters levesteder. Målsætningerne for arterne er rettet mod sikring af levesteder og ikke sikring af et bestemt individantal. Dette afspejler sig også i lovgivningen, hvor

Natura 2000-planlægningen og indsatsen tager udgangspunkt i, at man ikke kan sikre bestemte arters antal, men alene skabe forudsætningerne for deres tilstedeværelse.

I det enkelte Natura 2000-område fastsættes de konkrete målsætninger for en naturtype eller art som samlede målsætninger for det habitatområde eller fuglebeskyttelsesområde, hvor naturtypen eller arten er på udpegningsgrundlaget, eller for delområder deraf.

Desuden skal det nævnes, at de statslige Natura 2000-planer som udgangspunkt hverken fastlægger det konkrete omfang, lokaliseringen af den konkrete indsats eller karakteren af den endelige indsats. Det har været hensigten med lovgivningen at give kommunalbestyrelserne et råderum til udmøntning af den overordnede statslige ramme, som er fastlagt i de foreliggende statslige Natura 2000-planer.

Emnet er uddybet i Naturstyrelsens generelle høringsnotat, som kan læses på styrelsens hjemmeside.

5. Målsætninger – naturtyper

Axel Frederik Møller anbefaler som konkret mål, at græsningstrykket indenfor områder med rigkær prioriteres tilpasset således, at arealerne af de bedste rigkær bliver græsset mere optimalt, herunder også i forhold til lokale fredningsbestemmelser.

De statslige Natura 2000-planer fastlægger som udgangspunkt hverken det konkrete omfang, lokaliseringen af den konkrete indsats eller karakteren af den endelige indsats. Det har været hensigten med lovgivningen at give kommunalbestyrelserne et råderum til udmøntning af den overordnede statslige ramme, som er fastlagt i de foreliggende statslige Natura 2000-planer. En mere specifik naturpleje af hensyn til formålet med en fredning vil i de fleste tilfælde kunne gennemføres indenfor Natura 2000-planens rammer og vil i så fald kunne inddrages i forbindelse med gennemførelsen af planerne.

Emnet er uddybet i Naturstyrelsens generelle høringsnotat, som kan læses på styrelsens hjemmeside.

6. Målsætninger – fugle

DOF Nordsjælland er enig i planforslagets målsætninger. Foreningen mener dog, at det bør fremgå af baggrunden for den overordnede målsætning, at Arresø er Danmarks vigtigste overvintringslokalitet for stor skallesluger og er af international betydning for denne art.

Den overordnede målsætning tager højde for, om et område rummer forekomster, der er af stor vigtighed nationalt og/eller biogeografisk. Denne betydning er som nævnt i planforslaget vurderet ud fra fire kategorier af forekomster. For arter og naturtyper, der repræsenterer disse kategorier i området, skal forekomsternes store vigtighed afspejles i den overordnede målsætning.

Naturstyrelsen har gennemgået overvågningsdata om trækkende stor skallesluger. Styrelsen er enig i, at forekomsten i Arresø udgør en så stor del af den danske trækbestand, at den har stor national vigtighed og derfor skal afspejles i den overordnede målsætning. Den ændrede omtale af

arten i målsætningerne medfører ikke ændringer af planens indsatsprogram. Det skal bemærkes, at arten ikke er ny på områdets udpegningsgrundlag og derfor allerede omfattes af Natura 2000-planen for 2010-2015.

DOF Nordsjælland mener, at det fremlagte forslag til ændrede færdselsregler for søen vil være i strid med både overordnede og konkrete målsætninger i planforslaget.

Arresøgruppen mener, at det verserende forslag til en ny bekendtgørelse om regler for færdsel mv. på Arresø er i strid med målsætningerne i Natura 2000-planforslaget. Foreningen vurderer, at en vedtagelse af bekendtgørelses-forslaget vil betyde for små uforstyrrede områder til arter som ynglende rørhøg og rørdrum og, at dette også burde have indgået i vurderingen af mål, trusler og indsats til Natura 2000-planforslaget.

Alle planer og projekter skal leve op til habitatdirektivets krav om konsekvensvurdering. Hvis et givet projekt skader udpegningsgrundlaget i et Natura 2000-område, kan det som udgangspunkt ikke gennemføres (jf. Habitatbekendtgørelsen).

DCE har foretaget en konsekvensvurdering af de nye færdselsregler på Arresø. Heri vurderes det samlet, at forholdene for fuglelivet i Arresø vil blive forbedret ved indførelse af de bestemmelser, der er foreslået i den nye bekendtgørelse.

7. Målsætning – modstridende naturinteresser

Gribskov kommune ønsker af hensyn til efterlevelsen en konkret udpegning af de arealer, hvor gammel, større, sammenhængende rørskov efter målsætningerne skal prioriteres over etablering af nye rigkær.

Baggrunden for den nævnte prioritering er, at der i området stedvist kan være modstridende naturinteresser i form af enten bevaring af den nævnte type rørskov af hensyn til ynglende rørdrum og rørhøg eller etablering af nye lysåbne rigkær på arealerne.

Der er ikke foretaget en samlet kortlægning af arealer af den angivne type rørskov. Der er imidlertid kortlagt et antal væsentlige, mulige levesteder for ynglende rørdrum og ynglende rørhøg i området. Denne kortlægning peger således på nogle af de steder, hvor man specielt skal være opmærksom på bevaringen af forekomster af den nævnte type af rørskov.

8. Indsatsprogram – fugle

Arresøgruppen finder, at retningslinjerne generelt i indsatsprogrammet er overordnede og meget lidt konkrete. Foreningen savner mere præcise angivelser og mål for indsatsprogrammet, herunder kortlægning og plejeplan til sikring af ynglesteder for rørhøg og rørdrum.

DOF Nordsjælland ønsker en mere konkret indsats for at forbedre forholdene for rørdrum.

De statslige Natura 2000-planer fastlægger som udgangspunkt hverken det konkrete omfang, lokaliseringen af den konkrete indsats eller karakteren af den endelige indsats. Det har været hensigten med lovgivningen at give kommunalbestyrelserne et råderum til udmøntning af den overordnede statslige ramme, som er fastlagt i de foreliggende statslige Natura 2000-planer. Emnet er uddybet i Naturstyrelsens generelle høringsnotat, som kan læses på styrelsens hjemmeside.

DOF Nordsjælland foreslår, at indsatsprogrammet udvides med en redegørelse for tiltag, der kan blive nødvendige, såfremt forslaget til ændrede færdselsregler for søen gennemføres i sin nuværende form.

I forbindelse med forslag til ændrede færdselsregler for Arresø, er der udarbejdet en konsekvensvurdering. Se ovenstående svar under overskriften Målsætning – fugle. I konsekvensvurderingen vurderes det, at forslaget ikke er i modstrid med planens målsætning.

9. Indsatsprogram – naturtyper

Nordsjællands Landboforening anbefaler, at der i videst muligt omfang bruges lokale aktører til konkrete plejetiltag, herunder bl.a. til iværksættelse af græsning og til bekæmpelse af invasive arter.

Natura 2000-planerne fastlægger som udgangspunkt hverken det konkrete omfang, lokaliseringen af den konkrete indsats eller karakteren af den endelige indsats. Nordsjællands Landboforening anbefales derfor at rette henvendelse til de kommuner, der skal gennemføre planerne. Emnet er uddybet i Naturstyrelsens generelle høringsnotat, som kan læses på styrelsens hjemmeside.

Gribskov kommune gør opmærksom på, at det i dette område kan blive meget vanskeligt at gennemføre den foreslåede områdespecifikke indsats om at bidrage til at sikre sammenhæng mellem forekomster af visse lysåbne naturtyper dels fordi, at de kortlagte forekomster af de pågældende naturtyper mange steder er meget få og små, og dels fordi, at det ikke forventes at kunne ske ved frivillighed.

Naturstyrelsen minder om, at det er en fælles opgave for kommuner og offentlige lodsejere at aftale nærmere på hvilke arealer og i hvilke kommuner, den konkrete indsats skal foregå. Emnet er uddybet i Naturstyrelsens generelle høringsnotat, som kan læses på styrelsens hjemmeside.

DN Halsnæs og DN Hillerød foreslår begge, at der i indsatsprogrammets generelle retningslinje 2 for de lysåbne terrestriske naturtyper tilføjes: For at sikre dette, udarbejdes og iværksættes der konkrete og evaluerbare plejeplaner. For at monitorere plejen etableres et overvågningsprogram.

Ifølge miljømålslovens § 46 skal den kommunale handleplan indeholde: 1) Prioritering af kommunalbestyrelsens forventede forvaltningsindsats i planperioden, 2) Angivelse af mål og forventet effekt for de enkelte aktiviteter og 3) Forventede metoder og forvaltningstiltag, som kommunalbestyrelsen vil tage i anvendelse for at forbedre naturtilstanden eller fastholde gunstig bevaringsstatus.

Den kommunale Natura 2000-handleplan skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Dog må handleplanen ikke foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelsen af handleplanen. Naturstyrelsen er enig i behovet for opfølgning, og kan oplyse, at der efter afslutningen af 1. planperiode vil blive igangsat en effektovervågning af de gennemførte indsatser med henblik på indsamling af viden og tilretning af virkemidler til brug i den løbende naturforvaltning og i kommende Natura 2000-planer.

10. Virkemidler og finansiering

Halsnæs Kommune opfordrer Naturstyrelsen til at sikre, at kommunen tildeles midler via bloktilskuddet til gennemførelse af de kommunale handleplaner.

Hillerød Kommune tager forslaget til Natura 2000-plan 2016- 2021 til efterretning. Kommunen tager dog forbehold for, at kommunens bidrag til finansiering af indsatsen fra og med 2016 er afhængig af, at der tildeles DUT-midler til Natura 2000-arbejdet.

Naturstyrelsens har noteret sig Halsnæs og Hillerød kommuners synspunkter og kan oplyse, at styrelsen har sikret sig, at der er overensstemmelse mellem den krævede indsats og de økonomiske ressourcer, der er til rådighed for gennemførelsen af planerne. Emnet er uddybet i Naturstyrelsens generelle høringsnotat, som kan læses på styrelsens hjemmeside.

Nordsjællands Landboforening anbefaler ændringer til støtteordninger, så de "aflønner" lodsejeren efter bidrag til biodiversitet og naturværdi. Således, at ordningerne mere erstatter efter værdien af den ønskede og gennemførte plejeindsats, end efter værdien af den opgivne produktion.

Naturstyrelsen kan oplyse, at det er politisk besluttet, at den konkrete indsats til at gennemføre Natura 2000-planerne, i videst muligt omfang skal ske med frivillige tilskudsordninger. Iværksættelse og justering af de tilskudsordninger, som gennemførelsen kommer til at bygge på, ligger imidlertid uden for høringen over Natura 2000-planerne. Emnet er uddybet i Naturstyrelsens generelle høringsnotat, som kan læses på styrelsens hjemmeside.

11. Anden lovgivning

Nordsjællands Landboforening anbefaler, at de kommunale forvaltninger i Nordsjælland, hvor dyretrykket er meget lavt, bør udvise imødekommenhed ved behandling af ansøgninger efter husdyrgodkendelsesloven om udvidelse og etablering af dyrehold, samt til byggeri af de dertil nødvendige staldanlæg. Dette anbefales for at sikre, at der i nærheden af Natura 2000-områderne vil være tilstrækkeligt med dyr til rådighed til at gennemføre afgrænsning i områderne.

Naturstyrelsen gør opmærksom på, at husdyrgodkendelsesloven ikke reguleres via Natura 2000-planlægningen. Forslag til, hvorledes loven bør administreres, ligger derfor udenfor denne høring. Kommunen er myndighed for afgørelser efter husdyrgodkendelsesloven.

12. Andre naturbeskyttelsesinteresser

Arresøgruppen anbefaler, at sjældne og truede arter og naturtyper, som ikke er på udpegningsgrundlaget, omtales mere og indgår i vurderingerne.

Naturstyrelsen skal understrege, at Natura 2000-planen alene vedrører de udpegede Natura 2000-områder og de arter og naturtyper, som områderne aktuelt er udpeget for at beskytte, og de besluttede indsatser har fokus herpå. I praksis vil andre naturtyper og arter dog også have fordel af indsatsen.

13. Trusler

Arresøgruppen mener, at der mangler en vurdering af trusler mod naturtyper og arter i planforslaget.

Efter ændringen af miljømålsloven i 2013 findes vurderingen af trusler mod udpegningsgrundlaget i de basisanalyser, der ligger til grund for Natura 2000-planerne. Basisanalyserne for de aktuelle planforslag blev offentliggjort den 20. december 2013 og siden revideret i december 2014.

DOF Nordsjælland nævner, at det ikke fremgår af basisanalysen, at DCE's rapport nr. 52 nævner, at en reservatbekendtgørelse for Arresø kan overvejes som virkemiddel mod forstyrrelsestrusler mod stor skallesluger.

Naturstyrelsen skal gøre opmærksom på, at DCE-rapportens overvejelser om, at det kan overvejes at regulere af hensyn til stor skallesluger, faktisk fremgår af det pågældende afsnit i basisanalysen. Styrelsen har prioriteret arbejdet med oprettelse af reservater på baggrund af selve DCE-rapporten. Der er ingen aktuelle planer om at oprette reservat i dette område.

DN-Halsnæs gør opmærksom på, at nogle statsejede rigkær indenfor Halsnæs kommune på hhv. østsiden og vestsiden er truet af gødsugning.

Naturstyrelsen kan desværre ikke ud fra beskrivelsen i høringsvaret tyde, hvilke arealer der hentydes til. Vi tolker beskrivelsen som øst- og vestsiden af Arrenæs, men beskrivelsen passer ikke med de kortlagte arealer af rigkær. Hvad angår statens arealer med rigkær på Arrenæs kan vi dog oplyse, at der ikke gødes på de arealer med rigkær, Naturstyrelsen har bortforpagtet til afgræsning.

Hvis DN hentyder til påvirkning med gødsning fra randpåvirkning fra naboarealer, vil sådanne forhold være afspejlet i naturtypernes tilstandsvurdering, men der er ikke registreret sådanne påvirkninger for arealerne på Arrenæs. Randpåvirkning vises i trusselafsnittet i basisanalysen. Naturtypen er omfattet af målsætninger om gunstig bevaringsstatus og retningslinjer om god hydrologi, drift og pleje samt om robusthed og sammenhæng.

Justering af forslag til Natura 2000-plan for N134, Arresø, Ellemose og Lille Lyngby Mose

På baggrund af de indkomne bemærkninger er der foretaget en justering af planens tekst i overordnet målsætning, hvor forekomsten af trækkende stor skallesluger nu afspejles. Det skyldes, at overvågningsdata viser, at områdetets bestand i kraft af sin størrelse er af stor vigtighed nationalt. Den ændrede omtale af arten i målsætningen medfører ikke ændringer af retningslinjer for indsats i planen. Det skal bemærkes, at arten ikke er ny på områdetets udpegningsgrundlag og derfor allerede omfattedes af Natura 2000-planen for 2010-2015.

Der er endvidere foretaget justering af teksten i afsnit 1. Natura 2000-planlægning og afsnit 4. Indsatsprogram - med henblik på at præcisere videreførelse og konsolidering af indsatsen fra 1. planperiode i lyset af, at indsatsen fra den første generation planer har haft en kortere periode til gennemførelse end forudsat.

Ingen af ændringerne i forhold til planforslaget giver anledning til fornyet høring over planforslaget, jf. miljømålslovens § 45.

Bilag 1: Indkomne høringssvar til Natura 2000-planforslaget N134, Arresø, Ellemose og Lille Lyngby Mose:

- 20150504135900841 – Gribskov Kommune
- 2015040714590915 – Halsnæs kommune
- 20150409102927771 – Hillerød kommune
- 20150504194210263 – Nordsjællands Landboforening
- 20150410105932913 – DN Halsnæs
- 20150408092709892 – DN Hillerød
- 20150409213821766 – DOF Nordsjælland
- 20150407094428800 – Arresøgruppen
- 2014123012452630 – Axel Frederik Møller